

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/115/2017
Identifikačné číslo spisu:	1306201454
Dátum vydania rozhodnutia:	18.07.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1306201454.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Y. E., 2/ W. E. a 3/ G. E., bývajúcich vo H., T. XXX/XXX, zastúpených advokátom JUDr. Vojtechom Horváthom, so sídlom v Pezinku, Moyzesova 22, proti žalovanému Š. U., bývajúcemu vo H., T. XXX, zastúpenému advokátom JUDr. Milanom Rollom, so sídlom v Bratislave, Švabinského 13, o zaplatenie 8 298,48 €, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 6C/16/2006, o dovolaní žalobcov 1/ až 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 17. mája 2016 sp. zn. 8Co/392/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanému priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcom 1/ až 3/ v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 13. novembra 2013 č.k. 6C/16/2006-345 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ až 3/ 250 000 Sk (8 298,48 eur) so 6 %-ným ročným úrokom z omeškania od 30. marca 2006 do zaplatenia. Žalobu v časti domáhajúcej sa úroku z omeškania vo výške 6 % ročne zo sumy 250 000 Sk od 24. januára 2006 do 29. marca 2006 zamietol. Náhradu trov konania žalobcom 1/ až 3/ nepriznal.

2. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovaného rozsudkom zo 17. mája 2016 sp. zn. 8Co/392/2014 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti tak, že žalobu zamietol. Žalobcom 1/ až 3/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovanému náhradu trov konania vo výške 497,91 eur a k rukám právneho zástupcu náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 4 955,59 eur. Odvolací súd, po zopakovaní a doplnení dokazovania, na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcovia v spore neunesli dôkazné bremeno na preukázanie svojho tvrdenia, že žalovanému zaplatili kúpnu cenu.

3. Žalobcovia 1/ až 3/ podali 27. júla 2016 voči rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie. Jeho prípustnosť vyvodzujú z ustanovenia § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Vádu konania v zmysle uvedeného ustanovenia vidia v tom, že napadnuté rozhodnutie „nezodpovedá

kritériám spravodlivého rozhodnutia s riadnym odôvodnením“. Prípustnosť dovolania žalobcovia zároveň vyvodzujú z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP tvrdiac, že napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, pretože odvolací súd pri riešení právnej otázky, od ktorej záviselo jeho rozhodnutie, sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Tvrdia, že odvolací súd „nesprávne interpretoval právny predpis - zo správnych skutkových zistení vyvodil nesprávne právne závery [...] založil svoje iracionálne a nespravodlivé rozhodnutie na nesprávnom hodnotení dôkazov [...] a použil nesprávnu interpretáciu a formálnu aplikáciu právnych noriem, ktoré sú popretím ich účelu a významu.“ Výtýka odvolaciemu súdu, okrem iného, že: „žalovaný sa snažil tvrdiť určité skutkové skutočnosti, ktoré však ničím nikdy nepreukázal, hoci účastník konania nesie procesnú zodpovednosť za to, že v konaní svoje tvrdenia hodnoverným spôsobom preukáže; žalovaný neuniesol dôkaznú povinnosť a jeho tvrdenia sú účelovo vykonštruované; žalovaný v priebehu konania nevyprodukoval žiadne skutočnosti, ktoré by právne významným spôsobom preukázali dôvodnosť jeho návrhu voči dovolateľom; žalovaný svoje tvrdenia relevantne nepreukázal - neuniesol dôkazné bremeno.“ Z týchto dôvodov žalobcovia 1/ až 3/ navrhli napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, alternatívne ho zmeniť tak, že ich žalobe bude v plnom rozsahu vyhovieť.

4. Žalovaný navrhol dovolanie žalobcov odmietnuť ako neprípustné, resp. ak dovolací súd ho bude považovať za prípustné, zamietnuť, pretože nie je dôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany zastúpené advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolací súd uvádza:

6. Najvyšší súd už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 opakovane (viď napríklad sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/209/2015, 3Cdo/308/2016, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015) uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom, vrátane dovolacieho konania (m. m. I. ÚS 4/2011).

7. Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového konania (vrátane dovolacieho konania), ktorú priniesol Civilný sporový poriadok v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (k tomu porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012).

8. Pri uplatnení tézy vyplývajúcej z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej rozhodnutia súdov predstavujúce *res iudicata* „majú zostať nedotknuté“, je potrebné na možnosť prelomenia záväznosti a nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí hľadiť ako na krajnú výnimku z tejto zásady. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (k tomu porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016). V súlade s tým aj odborná právnická literatúra konštatuje, že „narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch“ (viď publikáciu Civilný sporový poriadok, Nakladatelství C. H. Beck, Praha, 2016, na str. 1326).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

11. Žalobcovia 1/ až 3/ prípustnosť dovolania vyvodzujú predovšetkým z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp.zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Dovolací súd poukazuje na to, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (pozri rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

14. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

15. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinělých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). Obsah spisu v ničom

neopodstatňuje tvrdenie dovolateľov, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu „nezodpovedá kritériám spravodlivého rozhodnutia s riadnym odôvodnením“. Práve naopak, odvolací súd obsérne, jasne a zrozumiteľne vysvetlil dôvody svojho odklonu od záverov súdu prvej inštancie (str.8 až 12 napadnutého rozhodnutia). Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov.

16. Na podklade vyššie uvedeného dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcov 1/ až 3/ nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné.

17. Najvyšší súd potom pristúpil ku skúmaniu, či žalobcovia 1/ až 3/ dôvodne vyvodzujú prípustnosť svojho dovolania z dôvodu, že nimi napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dospel k záveru, že žalobcovia 1/ až 3/ tak robia neopodstatnene.

18. V danom prípade žalobcovia 1/ až 3/ vyvodzujú prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Pre uvedenú procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 písm. a/ CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska označeného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

19. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil, rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. Najvyšší súd k tomu v rozhodnutí sp.zn. 3Cdo/6/2017 (podobne tiež napríklad v rozhodnutiach sp.zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017, 6Cdo/123/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená“.

20. O takúto otázku relevantnú z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP sa nejedná pri riešení otázky, či strana sporu uniesla dôkazné bremeno, teda bremeno procesnej zodpovednosti za to, že v civilnom spore bude mať súd možnosť urobiť pre dostatok potrebných skutkových poznatkov rozhodnutie v prospech strany, ako si to nesprávne vykladajú žalobcovia 1/ až 3/. Významným znakom otázky relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je jej zásadný právny význam. Aj za účinnosti CSP je opodstatnené konštatovanie, že otázkou takého právneho významu je otázka významná nielen pre tú-ktorú prejednávajú právnu vec (spor), ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky a judikatórnej činnosti najvyššieho súdu, úlohou ktorého je zjednocovať rozhodovanie všeobecných súdov (1 Cdo 132/2009, 2 Cdo 71/2010, 3 Cdo 51/2006, 4 Cdo 151/1998, 5 Cdo 1/2010, 7 Cdo 117/2011). Je to dané zámerom, aby sa vyriešením takejto otázky prispelo k vytvoreniu ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Posúdenie otázky, či strana sporu uniesla dôkazné bremeno, ktoré ju v tom-ktorom spore zaťažovalo, spočíva v každom jednotlivom prípade (v každom jednotlivom civilnom sporovom konaní) na posúdení vysoko individuálnych, konkrétnych a v iných prípadoch sa spravidla už nevyskytujúcich skutkových okolnostiach, ktoré sú svojou povahou jedinečné a neopakovateľné. Podľa presvedčenia odvolacieho súdu takáto individuálna otázka ani nemôže mať znaky zásadného právneho významu.

21. Dôkazné bremeno je inštitútom práva procesného, pretože je nerozlučne spojené s civilným sporovým konaním, a to bremenom tvrdenia, a prejavuje sa vo výsledku sporu. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku náležite uviedol, na základe akých skutočností dospel k záveru, že žalobcovia v zmysle ustanovenia § 120 ods. 1 O.s.p. neunesli procesnú dôkaznú povinnosť, t.j. povinnosť uviesť dôkaz na preukázanie tvrdených skutočností (nad všetky pochybnosti) a teda ani dôkazné bremeno, čo malo v danej veci za následok zamietnutie žaloby. Pri hodnotení dôkazov nemožno odvolaciemu súdu vyčítať pochybenia, a preto ani nemožno polemizovať s jeho závermi, ktoré žalovaný namieta v dovolaní (porovnaj napr. rozhodnutie sp.zn. 5Cdo/328/2012).

22. Právnou otázkou relevantnou z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka, kto je v danom spore nositeľom dôkazného bremena. Pre zodpovedanie tejto otázky je totiž rozhodujúca hmotnoprávna úprava vzťahu, z ktorého žalobca vyvodzuje svoje právo alebo povinnosť žalovaného. Dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu, v ktorého záujme je preukázanie pravdivosti ním tvrdených skutočností, zakladajúcich ním tvrdené právo. Na druhej strane žalovaného zaťažuje dôkazné bremeno spočívajúce v preukázaní skutočností, ktoré vylučujú existenciu uplatňovaného práva, ak jeho existenciu žalobca preukázal (tak napr. rozhodnutia sp.zn. 2Cdo/256/2012 a 6Cdo/95/2011).

23. V prejednávanej veci mali žalobcovia 1/ až 3/ bremeno tvrdenia, že žalovanému bola kúpna cena odovzdaná. Z tohto bremena mali povinnosť preukázať reálne prevzatie peňazí žalovaným. Odvolací súd preto správne dospel k záveru, že: „... v konaní bolo dôkaznou povinnosťou navrhovateľov preukázať kedy, za akých okolností, a v akej sume došlo k odovzdaniu kúpnej ceny za predaj prednej časti domu odporcovi. Až v prípade unesenia dôkazného bremena navrhovateľmi v tomto smere mohlo dôjsť k presunutiu dôkazného bremena na odporcu, ktorého dôkaznou povinnosťou bolo v konaní vyvrátiť navrhovateľmi preukázané tvrdenia o tom, že kúpnu cenu za predaj prednej časti domu prevzal, preukázaním tej skutočnosti, že prednú časť domu, ako svoju jedinú strechu nad hlavou, nemal v úmysle predať, keďže kúpna zmluva na prednú časť domu dňa 23. 04. 2004 mu bola podvrhnutá na podpis pri overovaní podpisov na kúpnu zmluvu zo dňa 05. 12. 2003 na predaj zadnej časti domu, ktorej vady bolo potrebné odstrániť.“ Nemá oporu v hmotnom práve, ale ani v logike vecí, tvrdenie žalobcov 1/ až 3/, že „žalovaný sa snažil tvrdiť určité skutkové skutočnosti, ktoré však ničím nikdy nepreukázal, hoci účastník konania nesie procesnú zodpovednosť za to, že v konaní svoje tvrdenia hodnoverným spôsobom preukáže; žalovaný neunesol dôkaznú povinnosť a jeho tvrdenia sú účelovo vykonštruované; žalovaný v priebehu konania nevyprodukoval žiadne skutočnosti, ktoré by právne významným spôsobom preukázali dôvodnosť jeho návrhu voči dovolateľom; žalovaný svoje tvrdenia relevantne nepreukázal - neunesol dôkazné bremeno.“

24. Odvolací súd pri riešení otázky, kto je v danej veci nositeľom bremena tvrdenia, dôkaznej povinnosti a dôkazného bremena sa v ničom neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyjadrenej vo vyššie označených rozhodnutiach.

25. So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalobcov 1/ až 3/ nevyplýva ani z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Vzhľadom na to ich neprípustné dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

26. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.